

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การศึกษาวิเคราะห์คตินิยมที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนัง
ในพระอุโบสถวัดคูสิดาราม

ผู้วิจัย : พระมหาหนู ถั่วโร (ศรีสมร)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระมหาฤกษ์ ตรีไธ, ผศ.ดร., ป.ธ.๓, พธ.บ., พธ.ม. (ปรัชญา),
Ph.D. (Philosophy)

: ดร. แม่จิกฤชญา รักษาโณ อภิธรรมบัณฑิต, บศ.ธ., ศศ.บ.
(ภาษาอังกฤษ), ศน.บ. (ภาษาไทย), พธ.ม., พธ.ด.

: ดร. ศศิวรรณ กำลั้งสินเสริม คศ.บ., พธ.ม., พธ.ด.

วันสำเร็จการศึกษา : ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๖

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ (๑) เพื่อศึกษาจิตรกรรมฝาผนังที่ปรากฏในพระอุโบสถวัดคูสิดาราม (๒) เพื่อศึกษาคตินิยมที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถวัดคูสิดาราม (๓) เพื่อวิเคราะห์คตินิยมที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถวัดคูสิดาราม ซึ่งผู้วิจัยจะได้ศึกษาคตินิยมในจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถวัดคูสิดาราม โดยศึกษาจากคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา ภาพจิตรกรรม คำจารึกในแผ่นศิลาที่ผนังพระอุโบสถและเอกสารด้านโบราณคดี ภูมิสถาปัตย์ เป็นหลัก

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ในพระอุโบสถวัดคูสิดารามมีภาพที่งดงามและสามารถถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมของไทยได้อย่างสมบูรณ์แบบเป็นอย่างดี เฉพาะอย่างยิ่งในภาพจิตรกรรมนั้นกล่าวถึงความเป็นมาของภาพจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถวัดคูสิดาราม จิตรกรรมที่กล่าวถึงนี้เป็นจิตรกรรมแบบประเพณี มีลักษณะโครงสร้างการใช้สีเป็นแบบเฉพาะตัว ภาพเขียนภายในพระอุโบสถเป็นฝีมือช่างในสมัยรัชกาลที่ ๑ เขียนภาพแบบทักขิณาวัตร ที่ผนังเหนือประตูหน้าต่างมีภาพเขียนเรื่องสมุทรโฆษชาดกในกรอบไม้สลักปิดทอง ซึ่งสูญหายไปบางส่วน ภาพที่เขียนเป็นเรื่องพุทธประวัติ สันนิษฐานว่าเริ่มจากสันตติเทพบุตร เพราะภาพผนังที่ ๑ และที่ ๒ ลบเลือนหายไป ภาพผนังที่ ๒๒ เป็นภาพไตรภูมิตอนพระมาลัยโปรดสัตว์นรก ภาพเหล่านี้ล้วนสะท้อนเนื้อหา

สาระ ยกเอาความดี ความชั่ว ความงามความเชื่อ ซึ่งเปรียบเทียบให้คนทั้งหลายที่ได้ชม เกิดการยอมรับแล้วนำไปประพฤติปฏิบัติตามต่อไป

ผู้วิจัยได้จัดหลักธรรมที่ปรากฏในภาพจิตรกรรมฝาผนังนั้นออกเป็น ๑๐ หมวด คือ เทวธรรม ๒ มหากุศล ๘ กุศลกรรมบถ ๑๐ โภชนงค์ ๗ อกุศลกรรมบถ ๑๐ อบายมุข ๔ บารมี ๑๐ บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ สังคหวัตถุ ๔ และธรรมของผู้ครองเรือน ๔ หลักธรรมเหล่านี้เป็นได้ทั้งฝ่ายเจริญและฝ่ายเสื่อม ฝ่ายเจริญ มี เทวธรรม โภชนงค์ เป็นต้น ส่วนฝ่ายเสื่อม มีอบายมุข อกุศลกรรมบถ เป็นต้น ฉะนั้น บัณฑิตผู้มีปัญญา หวังความสุข ความเจริญ พึงเว้นจากทางแห่งความเสื่อม และปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม

Thesis title : An Analytical Study of the Buddha's teachings as manifested in the Mural Paintings in the Uposatha Hall at Wat Dusidarama

Researcher : Phramaha Noo Sangvaro (seesamon)

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee

: Assist. Prof. Dr. Phramaha Grissana Taruno, Pali III, B.A. (Phil.), Ph.D. (Phil.)

: Dr. Kritsana Raksachom, Abhidhamma Study, Pali IX, B.A. (English), B.A. (Thai Language). M.A. (Buddhist Studies), Ph.D. (Buddhist Studies)

: Dr. Sasiwan Kamlungsinserm B.A. (Domestic Science), M.A. (Buddhist studies), Ph.D. (Buddhist studies)

Date of Graduation : March 15, 2013

ABSTRACT

This thesis is of three objectives namely:- (1) to study the mural painting appearing in Uposatha of Wat Dusidaram. (2) to study the Buddha's teachings appearing in the mural paintings in Uposatha of wat Dusidaram., (3) to analyze the meaning of Dhamma in the mural paintings in Uposatha of Wat Dusidaram. The researcher has studied the Buddhist scriptures and stone inscriptions in the walls of Uposatha along the line of the documents belonging to the Archeological Division, the Fine Arts Department.

From the research, it can be seen that in the Uposatha of Wat Dusidaram, there are the beautiful mural paintings refluxing the Thai Arts and culture. There is also the story of these mural paintings. The paintings were drawing in the first reign of Bangkok period. At the wall over the doors and windows, there are groups of paintings Samudraghosha story within the frame of guild lacquered wood. Some of them had faded away. On the story of the Buddha, they begin with Santusita God as assumed due to the disappearance of the next painting. The 22nd picture was that

of Trai Bhumi stated Phra Malaya pleading the hell-beings. These painting reflexes the nature of beings like the good and the bad action to be thought of and to do good.

A group of Dhamma classified from the paintings into ten is of namely:- two Devathamma, Eight Mahakusala, ten Kulsala-kammapatha, seven Bojjhanga, ten Akusalakammapatha, four Apayamukkha, ten Parami, ten Punnakiriyavathu, four Sangahavatthu and four Garavasadhamma. The teachings are Goth meritous and demiritous; the first as devadhamma and Gojjhanga etc. and second as apayamukha and akusalakammapatha. Thus the wise should follow the merits.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ เพราะได้รับความอนุเคราะห์จากหลายท่าน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณพระเดชพระคุณพระเทพสิทธิมุนี (บุญสิน อุดมชาโต ป.ธ.๕, M.A., Ph.D.) เจ้าอาวาสวัดคูสิดาราม ที่เมตตาให้โอกาสเข้าได้ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถวัดคูสิดาราม

ขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พระมหากฤษณะ ตรุโณ ผศ.ดร., ดร. แม่ชีกฤษณา รักษาโณ, ดร. ศศิวรรณ กำลังสินเสริม, อาจารย์ชูศักดิ์ ทิพย์เกษร ที่เมตตาสละเวลาในการอ่านและตรวจทานแก้ไขงานวิจัยในครั้งนี้พร้อมให้คำปรึกษา และข้อชี้แนะที่เป็นประโยชน์

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย พระครูปลัดสุวัฒนวัชรคุณ (ไสว โชติโก), พระมหากฤษณะ ตรุโณ ผศ.ดร., ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโณ, ดร. ศศิวรรณ กำลังสินเสริม, และดร.ทรงวิทย์ แก้วศรี ซึ่งท่านเหล่านี้ได้กรุณาปรับปรุงแก้ไขทั้งโครงสร้างของเรื่องและอำนวยการทั้งไทยและอังกฤษให้ด้วย อนึ่ง ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่กรุณาช่วยหาหนังสือและให้ยืมหนังสือ เอกสารตำรา ข้อมูลต่าง ๆ

ขอขอบคุณพระณรงค์ จานวฑูโณ ดร, พระมหายงยุทธ อุดมเปโม, พระพิระพงษ์ อุปสโม พระอดุลย์ จิตมโน และพระครูปลัดชูเกียรติ จิตปัญโญ ที่คอยช่วยเหลือข้อมูลบางส่วน

ผู้วิจัยขอ อ่างคุณพระศรีรัตนตรัยโปรดได้คุ้มครองรักษาท่านที่ได้กล่าวนามมาแล้วนั้น ขอประสบความสำเร็จความเจริญในชีวิตและหน้าที่การงานยิ่ง ๆ ขึ้นไป ขอให้มีความสุขภาพร่างกายแข็งแรงปราศจากทุกข์โศกโรคภัยตลอดกาลนาน.

พระมหาหนู ถั่วโร (ศรีสมร)